

Iako je za gradnju ove MHE Opština Raška izdala građevinsku dozvolu u oktobru 2018. godine, CINS otkriva da investitor za to nije prikupio svu neophodnu dokumentaciju. Gradnja mini hidroelektrane Tošovići kod Raške otpočela je iako investitor nije dobio potrebne uslove zaštite prirode, otkriva CINS. Bez ovih uslova građevinska dozvola nije smela da bude izdata pa se ova mala hidroelektrana gradi nezakonito, smatra Ljubica Vukčević iz ekološke nevladine organizacije RERI.

Prvog maja Rade Pavlović uputio se u rodno selo Kovači, u blizini Raške kako bi tamo sa porodicom proveo praznike. Otišli su do obale male, brze, planinske reke Planska gde se nalazi zemlja u vlasništvu njegovog oca. Pre ovog obilaska na tom mestu nije bio godinama, a kako je za Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) ispričao, uznemirilo ga je ono što je tamo zatekao.

„Video sam sveže tragove na putu i obeležje od geometra. Znao sam da će tu definitivno da se gradi mini hidroelektrana bez obzira što su investitori pustili priču u selu kako su odustali od gradnje“, kaže Pavlović.

Kasnije tog meseca na Planskoj reci, pored parcele Pavlovićevog oca, niklo je gradilište mini hidroelektrane (MHE) Tošovići. Investitor ove MHE je firma Mečkari u vlasništvu Milinka Milojevića.

Kroz privatne livade i šumarke točkovi mehanizacije i automobila formirali su zemljani put do gradilišta, a predviđeno je da deo reke koji tuda protiče bude stavljen u cevi. Jedna od parcela na tom mestu pripada Pavlovićevoj porodici, a on kaže da ih investitor nije pitao za saglasnost da prođe kroz njihovu svojinu:

„Oni su doveli bager, mehanizaciju, mešalice, počeli su da kopaju, počeli su da prave vodozahvat, pregradili su reku. Krenulo je jedno totalno uništenje prirode“.

Milojević nema takozvane uslove zaštite prirode Zavoda za zaštitu prirode Srbije, neophodne za izgradnju MHE. Na osnovu njih investitori od opštine, na čijoj teritoriji žele da grade, traže lokacijske uslove, a potom i građevinsku dozvolu.

Kako su za CINS potvrdili iz Zavoda za zaštitu prirode, MHE Tošovići ne poseduje uslove zaštite prirode.

Advokatica Ljubica Vukčević iz Regulatornog instituta za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI) kaže da je u ovom slučaju prekršen zakon s obzirom da su uslovi zaštite prirode neophodni.

„Moraju postojati, moraju se pojavljivati u dokumentaciji, moraju biti vidljivi da li u lokacijskim (uslovima, prim. nov), da li u građevinskoj dozvoli. Tako da, suštinski, kada ne postoje uslovi zaštite prirode, to je nezakonitost u samom postupku izdavanja lokacijskih uslova, a zatim i građevinske dozvole“, kaže Vukčević.

Šef odseka za urbanizam opštinske uprave Raška Branko Kostić, koji je potpisao građevinsku dozvolu za gradnju ove MHE, kaže za CINS da za to nisu bili potrebni uslovi jer taj objekat nije bio pozicioniran u zoni koja je pod bilo kakvom zaštitom.

„Predviđena snaga joj je 100 kw, što znači da spada u red malih ili mikro hidroelektrana, jer po Zakonu o proceni uticaja na životnu sredinu predviđena centrala se ne nalazi na listi projekata za koje je obavezna procena uticaja na životnu sredinu (tekst formatirao novinar)“, piše u Kostićevom odgovoru na pitanja CINS-a. Ipak, Vukčević kaže da je tu reč o dva različita pitanja jer je procena uticaja na životnu sredinu zaseban postupak u odnosu na uslove zaštite prirode koji su neophodni prilikom izgradnje svih mini hidroelektrana. Investitor Milinko Milojević nije želeo da priča za CINS.

Protesti i kontraprotest

Nezadovoljni meštani sela organizovali su do sada dva protesta na kojima su poručili da ne žele mini hidroelektranu u svom selu. Novinari CINS-a bili su na poslednjem protestu, u subotu 19. juna.

„Prvenstveno se bunimo zato što oni uništavaju prirodu sa ovim, uništavaju reku. Oni planiraju da kompletnu reku sprovedu u cevi, umire sav živi svet u reci, suši se drveće oko reke“, kaže Rade Pavlović.

Dodaje da se uz reku nalaze malinjaci i poljoprivredne parcele meštana:

„Nestankom reke ti ljudi će biti prisiljeni da se iseje sa ovog područja jer neće imati čime da zalivaju malinjake, a nekima je to jedini izvor prihoda“.

Za vreme prvog protesta, 30. maja, održan je i kontraprotest. Kako je tada izveštavao N1, među onima koji se zalažu za izgradnju MHE bio je sin investitora MHE Tošovići Stefan Milojević, koji je rekao da im država ne bi dozvolila da grade da to nije dozvoljeno.

„Ne bi dobili građevinsku dozvolu za projekat. Što se tiče papirologije, sve je pravno i ako bude nekih problema sa meštanima rešavaćemo na sudu“, rekao je tada za N1 Stefan Milojević.

Ovo nije jedina MHE u vlasništvu firme Mečkari, odnosno Milinka Milojevića. On u opštini Raška, na Gobeljskoj reci, već poseduje MHE Klupci, o kojoj je CINS već pisao. Ni ova mala hidroelektrana nije imala uslove zaštite životne sredine. Uprkos tome što je izgrađena bez neophodne dokumentacije, ona radi i država od nje otkupljuje struju. Podsećamo, država električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora energije, u koje spada i rad MHE, otkupljuje po višim cenama ne bi li podstakla ulaganja u taj posao. Od 2013. do kraja 2020. godine MHE Klupci prodali su državi struju vrednu 19,8 miliona dinara. Uprkos tome što MHE Klupci nisu imali uslove zaštite prirode prilikom gradnje, Zavod za zaštitu prirode

2019. godine izdao im je uslove zaštite prirode za izradu Urbanističkog projekta za rekonstrukciju i izgradnju. Reč je o rekonstrukciji vodozahvata, izgradnje novog cevovoda i nove mašinske zgrade te MHE. Zavod je potom izdao i pozitivno mišljenje povodom ovih uslova. Nije izuzetak da MHE u Srbiji nemaju neophodne uslove zaštite prirode, pokazuje istraživanje BIRN-a. Naime, od 116 malih hidroelektrana koje su bile povlašćeni proizvođači struje u 2019. godini najmanje 24 izgrađeno je bez uslova zaštite prirode.

Izvor: cins.rs